

præscriptionem, vel per concessionem aut privilegium Papæ, ut bene notat Glossa, loc. cit. Postquam ergo bona emphyteutica ad Ecclesiam reversa ita applicantur ad aliquam mensam, amplius sine juris solemnitate in emphyteusin dari nequeunt, prout habet conclusio. Et hæc de emphyteusi dicta sufficiant. Qui plura de hac materia desiderat, copiose reperiet apud Jul. Clarum, lib. IV. § *Emphyteusis*; Molinam, disp. 444; Alyar, Valas., de *Jure emphyteut.* et alios.

TITULUS XIX.

De Rerum permutatione.

1. *Ratio ordinis.* — Quandoquidem non tantum locatio conductio, seu etiam « Permutatio vicina est emptioni, l. II. ff. h. t. » recto ordine præcedentem duos titulos præsens sequitur, circa quædam

2. *Permutatio duplex stricte et late sumpta.* — Notandum prius permutationem dupliciter, stricte nempe, ac late sumi posse. Late sumpta importat omnem contractum, quo una res quæcunque tandem, sive specie pro altera datur. Molina, disp. 396, n. 1. et 2; Pirhing, h. t. n. 1. et communiter alii cum Glossa, in rubr. c. h. t. Stricte sumpta est, qua una certa res pro alia certa re datur. In præsentem agemus de permutatione stricte sumpta. De qua

3. *Stricte sumpta definitur.* — Quæritur I. Quid sit permutatio? Resp. I. Permutatio est contractus innominatus bonæ fidei, quo una certa res in specie pro altera certa re in specie datur. Patet descriptionis bonitas ex ejusdem declaratione. Dicitur contractus loco generis, in quo cum omnibus contractibus convenit. Est enim permutatio verus contractus § 2. §. *Diversæ*, Instit. de *Empt. et vendit.* ubi dicitur: « Permutationem esse propriam speciem contractus, » ut proinde eandem a contractibus immerito excludat Faber, lib. VI. *Conject.* cap. IX.

4. *Est contractus innominatus.* — Dicitur « innominatus; » quamvis enim hic contractus in jure speciali videatur habere nomen: cum in utroque jure specialibus titulis agatur « de Rerum permutatione, » tamen communiter a doctoribus inter contractus innominatos numeratur arg. l. I. § 2. ff.

n. t. Ratio est, quia, ut inquit Abbas et Glossa communiter recepta in rubrica h. t. nomen *Permutationis* nimis generale est conveniens omnibus, quæ inter hominum manus versantur. Vide, quæ diximus lib. I. tit. XXXV, § 5. de *Pactis*, n. 109. et 110.

5. *Bonæ fidei.* — Dicitur « bonæ fidei; » eo quod contractibus bonæ fidei expresse annumeretur Permutatio § *Actionum*. 28. Instit. de *Action.* ubi aperte dicitur, quod actio bonæ fidei dicatur etiam « ea, quæ ex permutatione competit: » et notant doctores communiter, signanter Pirhing, h. t. n. 2; Engel, h. t. n. 2, prout etiam nos supra citavimus lib. I. tit. XXXV. § 6. de *Pactis*.

6. *Ad permutationem requiritur res certa in specie.* — Dicitur « quo una certa res in specie datur. » Ubi per rem in specie intelligitur res certa ac determinata in individuo, v. g. hæc domus, hic equus: quia quod philosophi individuum, hoc legistæ speciem nominant; et quod illi speciem, hoc isti genus vocant. Debet ergo res certa pro alia re certa dari ad hoc, ut sit rerum permutatio; secus enim erit contractus innominatus *do, ut des.*: sic v. g. si datur certus equus pro certo equo, vel bove vel cane certo; vel si datur domus certa pro alia domo certa, aut domus pro agro, vinea, prædio certo et erit permutatio: si vero datur equus indeterminatus pro alio equo indefinito sumpto, vel etiam unus determinatus pro alio indeterminato; erit contractus innominatus *do, ut des.*, Glossa, fin. communiter recepta in l. I. c. h. t. Pirhing, h. t. n. 2; Wesembecius, Vultejus, et alii. Ratio est, quia permutatio est perfecta mutatio (nam dictio *per* denotat perfectionem l. *Urbana*. ff. de *V. S.*) qualis permutatio perfecta non est, quando convenitur mutuo pro tradenda re in genere.

7. *Permutatio distinguitur a contractu do, ut des.* — Ex quo colliges rationem differentie contractus permutationis a contractu innominato *do, ut des.* Non desunt quidem qui docent, permutationem, et contractum *do, ut des.* esse eundem contractum, ut videre est apud Zoesium, in ff. h. t. n. 4. Verum hi audiendi non sunt: tum ob rationem jam dictam; tum quia permutatio est contractus bonæ fidei, contractus autem *do, ut des* stricti juris arg. § *Actionum*. 28. Instit. de *Action.*; tum etiam, quia de iis distincti in jure reperiuntur tituli: de permutatione quidem ff. lib. XIX. tit. IV, et c. lib. IV. tit. LXIV. De contractu *do, ut des.* vero ff. de *Præscrip-*

tis. verbis. Nec obstat quod subinde jura videantur confundere præfatos duos contractus. Respondetur enim illa jura loqui de permutatione late sumpta.

8. *Requiritur ad ejus substantiam actualis traditio rei, ante quam secuta licet adhuc resiliere de jure civili.* — Dicitur « datur; » quia permutatio non nudo consensu perficitur, ut emptio venditio, sed requiritur actualis rei permutatæ traditio, quæ donec sequatur, licitum est permutantibus (loquendo de jure civili) pœnitere, seu a contractu resiliere, textu claro l. *Ex placito*. 3, c. h. t. ibi: « Ex placito permutationis, nulla re secuta constat, nemini actionem competere. » Concordat, l. IV. et V. c. eod. et l. I. § fin ff. eod. Ratio est, quia donec sequatur traditio, est, et manet nudum pactum, et quo ex jure civili non datur actio, l. *Juris gentium*. §. *Sed cum nulla*. ff. de *Pactis*. ibi: « Igitur nuda pactio obligationem non parit. » Imo etsi unus permutantium rem suam alteri jam tradiderit, sique ex parte sua contractum impleverit, licitum adhuc est saltem huic, qui ex parte sua contractum jam implevit, non item alteri pœnitere, vel si mavult, alterum actione præscriptis verbis cogere, ut et ipse contractum ex sua adimpleat, prout supra lib. I. tit. XXXV. n. 113. diximus.

9. *Non item de jure canonico.* — Dicitur autem notanter n. præcedenti « de jure civili licet pœnitere; » quia de jure canonico etiam ex nudo pacto datur actio, ei unus altero invito resiliere, vel pœnitere nequit, prout amplius diximus citato tit. XXXV. de *Pactis*, n. 37. et n. 114. ac seq. ubi etiam addidimus, idem hodie et in foro civili praticari.

10. *Omnis res certa, in numero, pondere, vel mensura non consistens.* — Quæritur II, Quænam res ad invicem permutari valeant? Resp. Omnis res certa pondere, numero, seu mensura non consistens, quæ vendi et emi potest, etiam permutari potest pro alia simili re. Azorius, lib. VII. cap. II; Engel, h. t. n. 3, et communis aliorum. Probatur conclusio per singulas partes. Quod enim debeant esse « res certæ, » constat ex dictis supra n. 3. quod vero « in pondere, numero, vel mensura consistere non debeant. » Ratio est; quia contractus de mutua traditione similium rerum mutuo non permutatio folet, prin. Instit. *Quibus modis re contrahitur oblig.* ibi: « Mutui datio in iis rebus consistit, quæ pondere, numero, mensura consis-

tunt: veluti vino, oleo, frumento, pecunia numerata; ære, argento, auro; quas res aut metiendo, aut numerando, aut appendendo damus, » etc.

11. *Quæ vendi, etiam permutari potest.* — Dicitur ulterius in conclusione, « quæ vendi emique potest; quia res cæteroquin certæ, quæ vendi non possunt, etiam permutari nequeunt, doctores citati. « Hinc cum rerum quas natura, vel jus gentium vel mores civitatis commercio exuerunt, venditio nulla sit, » l. *Si in emptione*. 34. § 1. ff. de *Contrah. empt.* Permutatio quoque earum irrita est. Idem est de iis, quæ ipso jure civili aut canonico emi vendique prohibentur, de quibus vide tit. XVII. § 2. de *Emptione, et venditione*. n. 43. et seq.

12. *Excepta re aliena, quæ vendi quidem, non tamen permutari potest.* — Limitatur conclusio quoad has particulas in re aliena; hæc enim quamvis de jure valide ac licite vendatur l. XXVIII, ff. de *Contrah. empt.* Permutatio tamen ejusdem fieri non potest l. I. § *Ideoque*. 3. ff. h. t. ibi: « Pedius ait, alienam rem dantem, nullam contrahere permutationem. » Concordat, c. *Cum venerabilis*. 6. de *Exceptionibus*. ubi statuitur, quod, « cum permutatio inter contractus bonæ fidei computetur, nec cum alio; quam cum domino, vel cum eo, qui habeatur loco domini, legitime valeat celebrari; » et ibi doctores communiter. Porro si quis rem alienam permutat, tenetur de evictione. l. *Si Permutationis*. 29. c. de *Evictionib.* Quid autem evictio operetur habetur tit. XVII. § 12. de *Emption. et vendit.* per totum.

13. *Res ad invicem permutandæ debent ambæ esse certæ, ac non fungibiles.* — Dicitur tandem in conclusione « pro alia re simili; » quia non sufficit, ut unus permutantium det rem certam in specie, numero, mensura aut pondere non constantem, sed requiritur in super, quod et alter contrahentium rem similem tradat ob rationem supra. n. 6. allegatam. Hinc etsi quis permutare intendens, tradat alteri rem certam in specie, et ab eo accipiat pecuniam, venditio, non permutatio erit: vel si pro re certa tradatur res fungibilis, id est, pondere vel mensura constans, erit contractus innominatus *do, ut des.* Qualis autem contractus, si pro re certa non fungibili, detur alia res certa similis, et simul pecunia, dictum est supra tit. XVII. § 1. de *Emptione et vendit.* n. 18, et seq.

14. *Res spiritualis pro temporalis permutari*

non potest. — Quæritur III. An permutari etiam valeant res spirituales? Resp. I. Res spiritualis pro temporali nec valide nec licite permutari potest. Est certa apud omnes, textu claro c. fin. de Pactis. ibi: « Pro spiritualibus, etc. omnis pactio, omnisque conventio debet omnino cessare, et nullius penitus est momenti, » juncto c. fin. h. t. ibi: « Cum permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur. » Ratio est, quia universaliter dare temporale pro spirituali, vel econtra, simoniacum est; prout amplius dicitur infra lib. V. tit. III. de Simonia.

15. Bene tamen pro alio re spirituali. — Resp. II. Res spiritualis pro alia re spirituali licite ac valide permutari valet. Abbas, in c. 2. de Transaction. cum communi aliorum contra Richardum Paludanum et alios, volentes, omnem permutationem rerum spiritualium ad invicem prohibitam esse ac simoniacam. Probatur autem conclusio c. un. h. tit. in 6. et Clem. un. eod. ubi licita supponitur et valida permutatio beneficiorum; quæ utique sunt quid spirituale. Ratio est; quia cum res spirituales sint ejusdem ordinis, ac sibi invicem proportionatæ, nullatenus derogatur earum dignitati, si ad invicem permutantur; unde illud Joannis I, 16. Gratiam pro gratia.

16. Dummodo fiat cum debita juris solemnitate, casu quo spiritualia bona immobilia, vel mobilia pretiosa ecclesiarum permutantur. — Notandum tamen, quod, si res spirituales ecclesiasticæ immobiles, v. g. beneficium, jus decimandi, etc., vel, mobiles pretiosæ permutentur, id fieri debeat cum debita juris solemnitate: quia universaliter bona immobilia, vel mobilia pretiosa quæcunque tandem sine debita juris solemnitate alienari nequeant; prout supra tit. XIII. de Rebus Eccles. non alienand. diximus. Permutatio autem est species alienationis c. Nulli de Rebus Eccles. non alienand. Quod si vero res spirituales sint privatorum, libere etiam absque juris solemnitate permutari possunt, id, quod confirmat quotidiana praxis, qua constat, absque ullo scrupulo pro libitu a privatis permutari ad invicem res spirituales, v. g. reliquias, etc. idem est de mobilibus Ecclesiarum non pretiosis.

17. Bona ecclesiastica cum debita juris solemnitate permutari valeant. — Quæritur IV. An etiam bona ecclesiastica permutari queant? Resp. I. Possunt equidem ex causa rationabili bona ecclesiastica permutari cum

aliis etiam sæcularibus rebus, ita tamen, ut si bona ecclesiastica sint immobilia, aut mobilia pretiosa, quæ servari possunt, nonnis adhibitis juris solemnitatibus permutatio fiat. Ita communis ac certa arg. can. Sine exceptione. 52, can. 12. q. 2. ibi: Sine exceptione decernimus, ne quis episcopus (idem est de aliis) de rebus ecclesiæ suæ quidquam donare, vel commutare, vel vendere valeant. nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat; et cum totius cleri tractatu atque consensu id eligat, quod non sit dubium profuturum Ecclesiæ.

18. Solvitur instantia. — Nec obstat conclusioni reg. 51. jur. in 6. dicens: « Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum. » Resp. enim, per ly Deo dicatum, intelligi consecratum, arg. c. Mancipia. 3. h. t. ibi: « Quod enim semel Deo consecratum est, ad humanos usus transferri non debet. » Agri autem, vel prædia, etc. ad Ecclesiam spectantia non sunt specialiter consecrata, unde non minus ac jumenta Ecclesiæ, aut fructus decimarum, etc. alienari, et permutari possunt, servata tamen juris solemnitate.

19. Quenam requiratur juris solemnitas? Remissive. — Quenam autem requiratur juris solemnitas, quenam item censeantur bona immobilia, aut mobilia pretiosa, item quæ pœnæ, pro male commutantibus bona Ecclesiarum; ac denique an, quando, et quomodo commutationes male factæ iterum sint revocandæ, vide supra tit. XIII. de Rebus Eccles. alien. vel non. ubi in genere de alienatione rerum ecclesiasticarum egimus; cuncta enim dicta etiam permutationi bonorum Ecclesiæ accommodari possunt, utpote quæ species quoque alienatis est. c. Nulli. 5. de Rebus. Eccles. alien. ibi: « Alienationis autem verbum continet conditionem donationis, venditionis, permutationis, » etc.

20. Minor causa sufficit ad permutandam, quam vendendam rem ecclesiasticam. — Solum notandum cum Layman et Pirhing, h. t. n. 5. minorem causam sufficere ad permutandum, quam vendendam rem ecclesiasticam, eo quod ordinarie loquendo permutatio rei ecclesiasticæ cum alia re æquivalenti, minus obesse, et sæpe prodesse valeat, ratione circumstantiarum v. g. propinquitatis, etc.

21. Rem ecclesiasticam male permutans, traditionem non incurrit pœnas juris. — Insuper notandum, quod pœna a jure in male alienantes statuta non incurrantur a male

permutantibus, nisi permutatio actuali traditione rei permutatæ sit completa. Ratio est, quia, ut supra n. 8. dictum est, permutatio non nudo permutantium consensu, sed traditione perficitur. Pirhing, loco cit.

22. Mancipia ecclesiastica, qua ratione permutari valeant? — Resp. II. Circa permutationem servorum seu mancipiorum ecclesiæ speciale et quidem sequens habetur statutum. « Mancipia ecclesiastica nisi ad libertatem non conveniunt permutari: » videlicet, « ut mancipia, quæ pro ecclesiastico homine dabantur, in Ecclesiæ servitute permaneant, et ecclesiasticus homo, qui commutatur, fruatur perpetua libertate. » C. Mancipia. 3. h. t. Ratio ibidem additur; « quod enim semel Deo consecratum est, ad humanos usus transferri non debet. »

23. Ab absurdo valet argumentum. — Idem statutum habetur, ac insuper extenditur can. Injustum. caus. 12. q. 2. et c. Institutum. 4. h. t. dum tanquam « injustum atque impium declaratur, quod servi aut mancipia Ecclesiarum, cujuscunque muneris pretio vel commutationis commercio, iterum in servitutem sæcularem redigantur; » ubi ulterior ratio hæc additur, quia « est absurdum, ut ab ecclesiastica dignitate servus decedens, humanæ obnoxius sit servituti. » Ex quo textu Abbas, ibid. n. 2. bene infert, ab absurdo valere argumentum, etsi nulla allegetur auctoritas c. Ex ore. 17. de Privileg.

24. Servi ecclesiastici fugitivi permutari valent. — Limitatur conclusio in servis fugitivis, arg. cit. c. iv. h. t. ibi: « Cum canonica auctoritas servos tantummodo permittat distrahi fugitivos. » Concordat can. Fugitivi. 54. et can. Injustum. 55. cau. 12. q. 2. Notat tamen bene Glossa, in cit. c. iv. h. t. §. Fugitivos, servum, quandiu in fuga est, vendi non posse, arg. l. Quod sæpe. 35. §. Si quis amico. 3. ff. de Contrah. empt. et, dum præsens venditur, prius emptor de vitio, quod videlicet ad fugam inclinet, moveatur, cit. l. Quod sæpe. 35. §. fin. ff. de Contrah. empt. Porro de licentia Papæ licet commutare et donare etiam non fugitivos servos ecclesiasticos remunerationis gratia, arg. can. Ecclesiasticos. 67. cau. 12. q. 2.

25. Duæ Ecclesiæ vel beneficia quoad proprietatem possessa possunt ita commutari, ut excessus unius pecunia compensetur. — Quæritur V. An duæ Ecclesiæ, quarum una habet pinguiores redditus, possint invicem ita permutari, ut habens Ecclesiam seu beneficium

cum minoribus redditibus, possit pecunia recompensare possessiones pinguiores alterius beneficii, Germanice *Auffgeben*. Resp. I. Si Ecclesia seu beneficia possideantur jure proprietatis, id licitum esse, præsertim, si duo fiant contractus, quorum uno ipsæ Ecclesiæ seu beneficia, altero vero possessiones eorum permutentur. Hostiensis et Abbas, in c. Ad questiones. 6. n. 1. 2. et 3. h. t. Pirhing, h. t. n. 10. cum communi aliorum, arg. c. Ad questiones. 6. h. t. ubi similis permutatio Ecclesiarum jure proprietatis possessarum, duplici contractu factæ, licita et valida approbatur. Ratio assignatur in cit. c. Ad questiones. h. t. quia nempe permutatio beneficiorum seu Ecclesiarum per se loquendo licite fieri potest, ut dictum est lib. I. tit. IX. de Renunt. a. n. 82. et permutatio possessionum nullibi reperitur inhibita, consequenter concessa, uti notat Glossa hic §. Inhibitum. Intellige dummodo utrobique debita adhibeantur juris solemnitates.

26. Secus est in beneficiis quoad titulum possessio. — Dixi autem notanter, « si jure proprietatis possideantur: » quia secus est, si in titulum possideantur, uti dicemus quæstione seq. Hinc si duo monasteria, v. g. collegia, vel capitula habent aliquas parochias sibi incorporatas, consequenter quas jure proprietatis possident, bene possunt ad invicem ita permutare, ut monasterium habens parochiam minorum reddituum, pecunia compenset id, quo alterius monasterii parochia permutanda quoad possessiones, et redditus abundat. Quod idem non possunt duo parochi, seu beneficiati alii beneficia sua non jure proprietatis, sed in titulum possidentes ob rationem infra n. 29. dicendam.

27. Non requiritur necessario duplex contractus. — Dicitur ulterius in conclusione: « præsertim si duo fiant contractus, » quia ita suadet c. Ad questiones. 6. h. t. et consulunt DD. communiter, uti videre est apud Abbatem, loc. cit. quamvis absolute necessarium non sit; cum etiam uno eodemque contractu talis permutatio fieri queat; dummodo in contractu bene exprimat, quod compensatio pecuniaria pro abundantioribus alterius Ecclesiæ possessionibus, et non pro ipsa Ecclesia, vel beneficio, aut jure spirituali dari debeat, prout recte observat Suarez, lib. IV. de Simonia. cap. xxxiv. n. 13; Layman, Pirhing, h. t. n. 11. et alii; et sane